

มีอะไรใหม่ : ในร่าง พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ 2554

ผศ.สุพล พรหมมาพันธุ์

คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

ลงตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ไทยโพสต์ ปีที่ 15 ฉบับที่ 5284 วันศุกร์ที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2554 หน้า 4

ข่าวดังสะเทือนในแวดวงไอทีของประเทศไทย เมื่อวันจันทร์ที่ 28 มีนาคม พ.ศ. 2554 ที่ผ่านมาอีกข่าวหนึ่ง คือ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร (ไอซีที) ได้จัดประชุมรับฟังและให้ความเห็นเกี่ยวกับการปรับปรุงแก้ไข พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ โดยได้เชิญผู้แทนผู้ประกอบการทางด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุม ในการประชุมดังกล่าว มีการแจกเอกสารร่าง พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ฉบับใหม่ที่กระทรวงไอซีทีจัดทำขึ้นด้วย ร่างกฎหมายนี้ เขียนขึ้นเพื่อให้ยกเลิก พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ทั้งฉบับ และให้ใช้ร่างฉบับใหม่นี้แทน ร่างฉบับใหม่นี้ มีสิ่งใหม่เพิ่มเข้ามาเป็นจำนวนมากหลายประเด็นด้วยกัน จากที่ผมได้เข้าตรวจสอบดูตามเว็บไซต์ต่างๆ หลายคนอ่านแล้วต่างร้องโอยไปตาม ๆ กัน เพราะมีการเพิ่มโทษหนักหน่วงขึ้นกว่าเดิม เช่น การคัดลอกไฟล์ หรือแฟ้มข้อมูล มีโทษจำคุกถึง 3 ปี นอกจากนั้น ผู้ที่ดูแลระบบต้องระมัดระวังมากขึ้นไม่ว่าจะเป็นการสร้างข้อมูลสารสนเทศอันเป็นเท็จ เป็นต้น บ้างก็ว่า ร่าง พ.ร.บ. ฉบับใหม่นี้ เป็นการลดรอนสิทธิเสรีภาพของประชาชนมากเกินไป เนื้อหาที่เพิ่มเข้ามาใหม่มีจำนวนมาก ขอนำเสนอเป็นบางส่วน ซึ่งเนื้อหากฎหมายในร่างฉบับใหม่ มีลักษณะคล้ายคลึงกับฉบับเดิม แต่มีการเพิ่มเนื้อหาสาระสำคัญใหม่ในบางประเด็นบางมาตรา โดยพอประมวลได้ ดังนี้ :

ประเด็นที่ 1 เพิ่มนิยามคำว่า "ผู้ดูแลระบบ" เข้ามา ในฉบับเดิมมิได้กล่าวถึงผู้ดูแลระบบ โดยเพิ่มเข้ามาใหม่ปรากฏอยู่ใน มาตรา 4 นิยามคำว่า "ผู้ดูแลระบบ" หมายความว่า "ผู้มีสิทธิเข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์ที่ให้บริการแก่ผู้อื่นในการเข้าสู่อินเทอร์เน็ต หรือให้สามารถติดต่อถึงกันโดยประการอื่น โดยผ่านทางระบบคอมพิวเตอร์ ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นการดูแลเพื่อประโยชน์ของตนเองหรือเพื่อประโยชน์ของบุคคลอื่น" ในกฎหมายเดิมมีการกำหนดโทษเฉพาะ "ผู้ให้บริการ" เท่านั้น ซึ่งหมายถึงผู้ที่ให้บริการแก่บุคคลอื่นในการเข้าสู่อินเทอร์เน็ต หรือให้บริการเก็บรักษาข้อมูลคอมพิวเตอร์ ซึ่งมีการวิพากษ์วิจารณ์กันมากกว่า การพยายามเอาผิดผู้ให้บริการซึ่งถือเป็น "ตัวกลาง" ในการสื่อสารจะส่งผลต่อความหวาดกลัวและทำให้เกิดการเซ็นเซอร์ตัวเอง อีกทั้งในร่างกฎหมายคำว่าผู้ให้บริการก็ตีความได้อย่างกว้างขวาง คือแทบจะทุกขั้นตอนที่มีความเกี่ยวข้องในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารก็ล้วนเป็นผู้ให้บริการทั้งสิ้น สำหรับร่างฉบับใหม่ที่เพิ่มนิยามคำว่า "ผู้ดูแลระบบ" ขึ้นมานี้ อาจหมายความว่าเจ้าของเว็บไซต์ เว็บมาสเตอร์ แอดมินระบบเครือข่าย แอดมินฐานข้อมูล ผู้ดูแลเว็บไซต์ บรรณาธิการเนื้อหาเว็บ เจ้าของบล็อก ขณะที่ "ผู้ให้บริการ" อาจหมายความว่าผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต ตามร่างกฎหมายนี้ ตัวกลางต้องรับผิดชอบต่อผู้ที่กระทำความผิด เช่น หากมีการเขียนข้อมูลที่ไม่ตรงกับความจริง กระทำกระเทือนต่อความมั่นคง ผู้ดูแลระบบและผู้ให้บริการที่จงใจหรือยินยอมมีความผิดทางอาญาเท่ากับผู้ที่กระทำความผิด และสำหรับความผิดต่อระบบคอมพิวเตอร์ เช่น การเจาะระบบ การดักข้อมูล หากผู้กระทำนั้นเป็นผู้ดูแลระบบเสียเอง จะมีโทษ 1.5 เท่าของอัตราโทษที่กำหนดกับคนทั่วไป

ประเด็นที่ 2 คัดลอกไฟล์ จำคุกสูงสุด 3 ปี สิ่งใหม่ในกฎหมายนี้ คือมี มาตรา 16 ที่เพิ่มมาว่า "ผู้ใดสำเนาข้อมูลคอมพิวเตอร์ของผู้อื่นโดยมิชอบ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายต่อผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ" ทั้งนี้ การทำสำเนาคอมพิวเตอร์ อาจหมายถึงการคัดลอกไฟล์ การดาวน์โหลดไฟล์จากเว็บไซต์ต่างๆ มาตรานี้อาจมีไว้ใช้เพื่อเอาผิดกรณีการละเมิดลิขสิทธิ์ภาพยนตร์หรือเพลง แต่แนวทางการเขียนเช่นนี้อาจกระทบไปถึงการแบ็กอัพ (Back UP) ข้อมูล การเข้าเว็บแล้วบราวเซอร์ดาวน์โหลดมาพักไว้ใน

เครื่องโดยอัตโนมัติหรือที่เรียกว่า **"แคช"** (Cache เป็นเทคนิคที่ช่วยให้เรียกดูข้อมูลได้รวดเร็วขึ้น โดยเก็บข้อมูลที่เคยเรียกดูแล้วเก็บไว้ในเครื่อง เพื่อให้การดูครั้งต่อไป ไม่ต้องโหลดซ้ำ) ซึ่งผู้ใช้อาจมีได้มีเจตนาหรือกระทั่งรับรู้ว่ามีกระทำการดังกล่าว

ประเด็นที่ 3 มีไฟล์ลามกเกี่ยวกับเด็ก ผิด ใน มาตรา 25 **"ผู้ใดครอบครองข้อมูลคอมพิวเตอร์ซึ่งมีลักษณะอันลามกที่เกี่ยวข้องกับเด็กหรือเยาวชน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ"** เป็นครั้งแรกที่มีการระบุขอบเขตเรื่องลามกให้แคบลง แต่อย่างไรก็ดี ยังมีความคลุมเครือว่า ลักษณะอันลามกที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนนั้นหมายความว่าอย่างไร นอกจากนี้ มาตราดังกล่าวยังเป็นการเอาผิดที่ผู้บริโภค ซึ่งมีความน่ากังวลว่า การชี้วัดที่ **"การครอบครอง"** อาจทำให้เกิดการเอาผิดที่ไม่เป็นธรรม เพราะธรรมชาติการเข้าเว็บทั่วไป ผู้ใช้ย่อมไม่อาจรู้ได้ว่าการเข้าชมแต่ละครั้งดาวน์โหลดไฟล์ใดมาโดยอัตโนมัติบ้าง และหากแม้คอมพิวเตอร์ถูกตรวจแล้วพบว่าไม่มีไฟล์โป๊เด็ก ก็ไม่อาจหมายความว่าผู้นั้นเป็นเจ้าของ หรือเป็นผู้ดูผู้ชม

ประเด็นที่ 4 ยังเอาผิดกับเนื้อหา มาตรา 24 (1) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลที่ไม่ตรงต่อความเป็นจริง โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของประเทศหรือก่อให้เกิดความตื่นตระหนกแก่ประชาชน เนื้อความข้างต้น เป็นการรวมเอาข้อความในมาตรา 14 (1) และ (2) มารวมกัน ทั้งนี้ หากย้อนไปถึงเจตนารมย์ดั้งเดิมก่อนจะเป็นข้อความดังที่เห็น มาจากความพยายามเอาผิดกรณีการทำหน้าเว็บเลียนแบบให้เข้าใจว่าเป็นหน้าเว็บจริงเพื่อหลอกเอาข้อมูลส่วนบุคคล (Phishing) จึงเขียนกฎหมายออกมาว่า การทำข้อมูลคอมพิวเตอร์ปลอมถือเป็นความผิด แต่เมื่อแนวคิดนี้มาอยู่ในมือนักกฎหมายและเจ้าหน้าที่ ได้ตีความคำว่า **"ข้อมูลคอมพิวเตอร์ปลอม"** เสียใหม่ กลายเป็นเรื่องการเขียนเนื้อหาอันเป็นเท็จ และนำไปใช้เอาผิดฟ้องร้องกันในเรื่องการหมิ่นประมาท ความเข้าใจผิดนี้ยังดำรงอยู่และต่อเนื่องมาถึงร่างนี้ซึ่งได้ปรับถ้อยคำใหม่ และกำกับด้วยความเสียหายอันเกิดแก่ความมั่นคงของประเทศหรือก่อให้เกิดความตื่นตระหนกแก่ประชาชน มีโทษจำคุกสูงสุด ห้าปี ปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ หากพิจารณาจากประสบการณ์ของเจ้าหน้าที่รัฐในการดำเนินคดีคอมพิวเตอร์ที่ผ่านมา ปัญหานี้ก่อให้เกิดการเอาผิดประชาชนอย่างกว้างขวาง เพราะหลายกรณี รัฐไทยเป็นฝ่ายครอบครองการนิยามความจริง ปกปิดความจริง ส่งผลให้เกิดการแสดงความคิดเห็นอย่างมากโดยเฉพาะในอินเทอร์เน็ต และแน่นอนว่ากระทบต่อความไม่มั่นคงของ **"รัฐบาล"** ข้อความกฎหมายลักษณะนี้ยังขัดต่อสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานในการแสดงความคิดเห็นโดยไม่จำเป็น (www.ilaw.or.th)

ประเด็นที่ 5 ดูหมิ่น ผิด พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ มาตรา 26 ผู้ใดนำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ที่ประชาชนทั่วไปอาจเข้าถึงได้ ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่ปรากฏเป็นภาพ ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้อื่น หรือข้อมูลอื่นใด โดยประการที่น่าจะทำให้บุคคลอื่นเสียหาย เสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น ถูกเกลียดชัง หรือได้รับความอับอาย หรือเพื่อให้ผู้หนึ่งผู้ใดหลงเชื่อว่าเป็นข้อมูลที่แท้จริง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ที่ผ่านมามีความพยายามฟ้องคดีหมิ่นประมาทซึ่งกันโดยใช้ พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์จำนวนมาก แต่การกำหนดข้อหาอย่างไม่มีความหมายใน พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์

พ.ศ. 2550 ที่จะใช้ได้อย่างตรงประเด็น มีเพียงมาตรา 14 (1) ที่ระบุเรื่องข้อมูลอันเป็นเท็จ และมาตรา 16 ว่าด้วยภาพตัดต่อ ในร่าง พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ฉบับใหม่ได้สร้างความสะดวกให้เจ้าหน้าที่ใช้ตั้งข้อหาการดูหมิ่นต่อกันได้ง่ายขึ้น

อย่างไรก็ตาม ที่กล่าวมานี้เป็นเพียงฉบับร่างเท่านั้น ยังไม่ประกาศใช้จริง หากจะประกาศใช้จริงควรมีการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนด้วย เพราะว่า พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ซึ่งมีการสำรวจโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ จากกลุ่มตัวอย่าง 5,800 คน มีประชาชนถึงร้อยละ 70.2 ไม่ทราบว่า มี พ.ร.บ. ออกมาบังคับใช้ และมีเพียงร้อยละ 29.8 เท่านั้น ที่ทราบว่า มี พ.ร.บ. ออกมาบังคับใช้ สื่อที่ประชาชนรับทราบมากที่สุดคือโทรทัศน์ร้อยละ 23.9 รองลงมาคือสิ่งพิมพ์ร้อยละ 10.0 เว็บไซต์ร้อยละ 8.6 เพื่อน/คนรู้จักร้อยละ 7.0 สื่อวิทยุร้อยละ 4.2 คนในกระทรวงไอซีทีร้อยละ 1.3 อื่นๆ ร้อยละ 0.4 นี่เป็นข้อมูลสำคัญประการหนึ่ง ซึ่งจะเป็นตัวช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารต่อไปได้เป็นอย่างดี.